

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060208

DOM
2013-09-18
Stockholm

Mål nr
M 975-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-01-08 i mål nr M 2760-12, se bilaga A

KLAGANDE

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs Stad
Miljöförvaltningen
Box 7012
402 31 Göteborg

MOTPART

Got Event AB

Ombud: Advokaterna K A och C R A

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom förpliktar Mark- och miljööverdomstolen Got Event AB att till staten betala det förelagda vitet 500 000 kr.

Dok.Id 1094061

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs stad (nämnden) har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att det förelagda vitet ska dömas ut, alternativt att målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning av vitets utdömande.

Got Event AB (Got Event) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har utvecklat sin talan i allt väsentligt med det innehåll som framgår av mark- och miljödomstolens dom, dock med i huvudsak följande tillägg och ändringar.

Nämnden

Mark- och miljödomstolen har gått utöver sin beslutanderätt när det gäller prövningens omfattning när man har tagit upp frågan om vem som är att anse som verksamhetsutövare. En invändning i den frågan skulle ha gjorts tidigare i processen, i ett överklagande av föreläggandet. De frågor som framför allt ska utredas i ett mål om utdömande av vite är om adressaten har brutit mot föreläggandet och om han i så fall haft giltig ursäkt för detta, om nya omständigheter som tillkommit efter tidsfristens utgång kan ha gjort föreläggandet obehövligt, att beslutet blivit korrekt delgivet, att beslutet har fattats av rätt tjänsteman, att det är tillräckligt preciserat, att adressaten angetts rätt och om det finns anledning att jämka vitesbeloppet.

Mark- och miljödomstolen har gjort en felaktig bedömning av vem som är att betrakta som verksamhetsutövare. Nämnden delar inte domstolens bedömning att Got Event skulle sakna den rättsliga och faktiska möjligheten att vidta de åtgärder som krävs för att följa vitesförbudet. Alla verksamhetsled i arrangemanget har ett ansvar för att ljudnivåerna från en konsert inte överskrider gällande riktvärden. Detta innebär att ansvaret fördelas på Got Event som aktivt arbetar för att konserter ska förläggas på

Ullevi och på produktionsbolaget som söker tillstånd enligt ordningslagen och även på musikgruppen med sin ljudtekniker som står för framträdandet inför publiken.

Miljöbalken ska tillämpas på ett sätt som garanterar rättssäkerhet och effektivitet. Tillsynen ska säkerställa att miljöbalkens mål om en hållbar utveckling uppnås så att människors hälsa skyddas mot skada och olägenheter. Detta ligger till grund för nämndens uppfattning om vilken verksamhetsutövare som är bäst lämpad att ansvara gentemot tillsynsmyndigheten. Då konserter hålls på offentlig plats, t.ex. gator, torg, parker eller utanför tätorter anser nämnden att det i de flesta fall är produktionsbolaget som har det övergripande ansvaret gentemot myndigheten. När det däremot gäller konserter på platser som t.ex. arenor, konserthus och liknande som är avsedda för att erbjuda evenemang och arenaansvarig framhåller detta i sin marknadsföring anser nämnden att den arenaansvarige har det övergripande ansvaret gentemot myndigheten. Dessa platser upplåts för olika arrangörer/produktionsbolag, vilket innebär att ett arenabolag kan ställa krav/villkor på produktionsbolag och artister.

En tillämpning av mark- och miljödomstolens snäva tolkning av begreppet verksamhetsutövare skulle innebära att tillsynen inte blir effektiv, vilket får till följd att publiken utsätts för stora hälsorisker. Då verksamheten bedrivs på en arena som kan upplåtas åt olika produktionsbolag är det mest effektivt att Got Event står som mottagare av ett föreläggande eftersom detta omfattar alla evenemang på arenan som kan ge upphov till hörselskador hos publiken. Nämnden har inte gett efter på rättssäkerhetskraven genom att vända sig mot den adressat som skulle vara mest praktiskt för nämnden att förelägga. Nämnden har noggrant utrett vem som har den största möjligheten att vidta hållbara åtgärder.

Got Event har ett övergripande ansvar för konsterverksamheten på Ullevi. I bolagets årsrapport anges att man ansvarar för drift och produktion av evenemang. Got Event har en aktiv roll i evenemangsverksamheten och ett direkt inflytande över verksamheten. Avtalet mellan Got Event och Live Nation är i de delar som är aktuella i detta ärende ytterst generellt utformat. Got Event kan inte avtala bort det ansvar bolaget har gentemot det allmänna. Påståendet att Got Events verksamhet är att

likställa med en fastighetsägares stämmer inte med ägardirektivet för bolaget, hur bolaget beskriver sitt uppdrag på sin hemsida, eller i årsrapporten. Got Events egen beskrivning av verksamheten visar att bolaget anser sig ha en betydligt större roll för genomförandet av evenemangen än som enbart lokaluthyrare. Dessutom är Higab fastighetsägare och Got Event lokaluthyrare. Så även vid en tillämpning av Got Events resonemang ska Got Event anses vara verksamhetsutövare.

Den mest effektiva metoden för att tillförsäkra publiken en säker ljudmiljö under pågående konsert är att Got Event ”tar befälet över ljudnivån” genom att göra fortlöpande mätningar under soundcheck och konsert och att produktionsbolaget/artisterna är skyldiga att göra de justeringar av ljudnivån som Got Event anser vara nödvändiga. Got Event kan införa rutiner så att bolaget har direktkontakt med ljudtekniker före och under konserten. Det är inte omöjligt för Got Event att skaffa sig den kontroll över verksamheten som behövs så att publiken inte skadas. Det finns inte någon anledning att Got Event ska tolerera att gränserna för högsta tillåtna ljudnivåer tangeras, utan försiktighetsprincipen ska tillämpas. Det åvilar Got Event att ha sådana rutiner att ett ingripande kan ske redan när gränserna tangeras för ett överskridande av ljudnivåerna. Tillsynsmyndigheten kan inte göra avsteg från de krav som gäller i syfte att värna om människors hälsa med hänvisning till den konstnärliga friheten.

Det som mark- och miljödomstolen menar vara omöjligt för Got Event att kontrollera är i så fall inte heller möjligt för produktionsbolaget Live Nation att kontrollera.

Nämnden har bedrivit tillsyn över Got Events arenor under många år och tillsynen har alltid varit riktad mot bolaget. Got Event har aldrig tidigare invänt att bolaget inte är rätt adressat för nämndens tillsyn. Det aktuella föreläggandet har inte heller överklagats av Got Event.

Vad gäller rättsfallet MÖD 2007:7 så finns det så många olikheter i förutsättningarna att det inte går att jämföra med detta mål. Mark- och miljödomstolen har inte heller angett på vilket sätt som domen är vägledande i detta fall. MÖD 2005:64, vilket har

åberopats av Got Event, är inte relevant i detta ärende. Rättsfallet stöder nämndens bedömning att krav ska riktas mot den som har störst rådighet och att man måste inta ett praktiskt förhållningssätt i varje enskilt ärende.

Got Event

Got Event är inte att betrakta som verksamhetsutövare i miljöbalkens mening och har inte heller haft faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet.

Föreläggandet är således ställt till fel adressat. För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle komma fram till att Got Event är rätt adressat har i vart fall inte föreläggandet överskridits och vitesbeloppet kan därmed inte dömas ut. För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle komma fram till att Got Event ska förpliktas att betala vite föreligger i vart fall särskilda skäl att avsevärt jämka vitesbeloppet.

I miljöbalken finns uttryckligt angivet begreppet ”verksamhetsutövare” som en av de kategorier som kan komma i fråga för ett vitesföreläggande. Detta innebär att frågan huruvida Got Event ska anses utgöra verksamhetsutövare enligt definitionen i miljöbalken i allra högsta grad blir angelägen att avgöra i förevarande fall. Det vidhålls att en prövning om Got Event haft faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet ska företas i mål om utdömande av vite. Om adressaten saknar faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet, vilket är fallet i förevarande mål, får det därmed anses föreligga ett sådant väsentligt fel som gör att vitet inte ska dömas ut.

Det stämmer inte, som framgår av underrättsdomen, att Got Event har ålagt Live Nation att vidta åtgärder. Istället har Live Nation åtagit sig att följa lag samt vidta åtgärder. Att Live Nation åtagit sig att följa lag, söka tillstånd m.m. ger istället uttryck för att parterna varit överens om att Live Nation har det övergripande ansvaret och också är den som har faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärder för att förhindra skada för människors hälsa eller miljön.

För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle komma fram till att både Got Event och Live Nation är verksamhetsutövare bör tillsynsmyndigheten, när olika kategorier

av adressater kan komma i fråga, utse den kategori som får anses ha den bästa faktiska och rättsliga möjligheten att efterkomma förelägandet, i detta fall Live Nation. Den som är bäst lämpad att svara gentemot tillsynsmyndigheten bör även vara den som har den bästa faktiska och rättsliga möjligheten att efterkomma ett föreläggande. Det kan rimligen inte vara så att tillsynsmyndigheten, på bekostnad av rättssäkerheten, ska kunna välja den adressat som, utifrån ett tillsynsperspektiv, blir mest praktiskt och/eller effektivt att förelägga. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv måste adressaten ha en faktisk möjlighet samt rådighet för att kunna efterkomma förelägandet. Got Event har inte haft rådighet över ljudanläggningen eller över arrangemanget som sådant. Got Event har därmed inte haft möjlighet att efterkomma förelägandet. Frågan om rådighet var en av de avgörande faktorerna i MÖD 2005:64 och avgörandet stöder i allra högsta grad Got Events uppfattning att bolaget inte kan anses utgöra verksamhetsutövare i förevarande fall.

Frågan om antalet evenemang som anordnas på Ullevi eller vilken omsättning Got Event har per år saknar betydelse vid bedömningen huruvida bolaget ska anses vara verksamhetsutövare. Got Event bestrider att bolaget skulle ha en aktiv roll i evenemangsverksamheten och ett direkt inflytande över verksamheten. Vid alla evenemang, förutom Gothenburg Horse Show, finns det en extern arrangör som ansvarar för evenemanget. Got Events roll kan likställas med en fastighetsägares som upplåter lokal för verksamhet då bolaget vidareupplåter arenan till extern arrangör. Got Event har samrått med nämnden inför evenemang eftersom nämnden har kallat bolaget till möten. Got Event har dock alltid framfört att det är den externa arrangören som är ansvarig samt att bolaget endast ska ses som en länk mellan tillsynsmyndigheten och arrangören.

Got Event hade vid den aktuella konserten inte ”befälet över ljudnivån”. Endast produktionsbolaget och artisten har möjlighet att påverka ljudnivån. För det fall Got Event vid kommande evenemang skulle ”ta befälet över ljudnivån” är det sannolikt att några artister inte skulle vilja uppträda på Ullevi. Ljudet ligger inom ramen för det

konstnärliga utövandet, vilket artisten självklart vill kontrollera på egen hand. Artisten ska naturligtvis hålla sig inom gällande ljudnivå. Produktionsbolag (i detta fall Live Nation), som har ett tätt samarbete med artisten och ofta följer artisten på en hel turné, har däremot direktkontakt med ljudteknikern och därmed också en möjlighet att påverka ljudnivån. Det är därmed felaktigt att påstå att Got Event skulle ha större möjlighet att skaffa sig rådighet över konsertverksamheten än vad produktionsbolagen har.

Det vidhålls att MÖD 2007:7 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 maj 2011 i mål nr M 3314-10 ska vara vägledande i detta fall. Det finns flera likheter med MÖD 2007:7. Got Event tillhandahåller arenan samt drift av densamma och kan således likställas med fastighetsägaren i MÖD 2007:7. Ljud, ljus m.m. sköts av produktionsbolaget och artisten. Det är därför som Got Event tecknar ”Avtal om förhyrning av Ullevi” med de produktionsbolag som anordnar konserter på Ullevi. Avsikten är inte att Got Event ska vara delaktigt i evenemanget som sådant. Evenemanget bedrivs inte heller på uppdrag av Got Event. Got Event har inte haft något övergripande ansvar och är inte heller den part som har orsakat störningarna. Mot bakgrund härav saknas skäl att ändra mark- och miljödomstolens dom.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Ramen för prövningen av vitesföreläggandet

I ett mål om utdömande av vite ska domstolen pröva om det föreläggande som ansökan avser är lagligen grundat, om föreläggandet har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft och om det har överträtts. Inom ramen för prövningen om vitet är lagligen grundat ankommer det på domstolen att pröva om adressaten haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Om föreläggandet inte har följts ska domstolen pröva om det funnits giltigt hinder för detta. Domstolen ska också, under förutsättning att vite ska dömas ut, pröva vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl för att jämka det.

Av handlingarna i målet framgår att vitesföreläggandet har delgetts adressaten Got Event och att det har vunnit laga kraft.

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet i ett enskilt fall meddela de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Beslut om förelägganden eller förbud får enligt 26 kap. 14 § miljöbalken förenas med vite.

I 2 kap. 3 § miljöbalken föreskrivs att en verksamhetsutövare ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av 26 kap. 19 § miljöbalken följer att en verksamhetsutövare fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Av det sagda följer att det inte förelegat något hinder mot att pröva om Got Event varit rätt adressat för vitesföreläggandet, d.v.s. att pröva frågan om Got Event är att bedöma som verksamhetsutövare.

Verksamhetsutövare

Som framgår av mark- och miljödomstolens dom finns det inte någon legaldefinition av begreppet verksamhetsutövare i miljöbalken, utan en bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (jfr MÖD 2005:64). En grundläggande förutsättning för att någon ska anses vara verksamhetsutövare är att denne har faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärder mot påstådda störningar och olägenheter. Det utesluter inte att två eller flera fysiska eller juridiska personer samtidigt kan anses vara verksamhetsutövare.

Av handlingarna i målet framgår att Got Event hyr Ullevi och sedan vidareupplåter arenan till externa arrangörer. För varje evenemang tecknas ett avtal med arrangören.

Got Event kan således själv styra över vilka arrangörer de tecknar avtal med och hur villkoren för evenemangen utformas. Got Event får därmed anses ha ett bestämmande inflytande över vilka evenemang som ska anordnas på Ullevi och hur evenemangen ska genomföras. Av vad som framkommit om organisationen kring den i målet aktuella Madonnakonserten framgår vidare att Got Event haft inflytande över och varit delaktig i evenemanget som sådant. Got Event har vidare uppgett att bolaget regelmässigt genomför ljudmätningar vid evenemang på Ullevi, samt att ljudmätningar genomfördes under den aktuella Madonnakonserten.

Mark- och miljööverdomstolen finner mot bakgrund av ovanstående att Got Event haft faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärder för att förhindra störningar och olägenheter från verksamheten och därmed varit att betrakta som verksamhetsutövare i miljöbalkens mening.

Möjlighet att följa föreläggandet

För att vite ska kunna dömas ut krävs att Got Event haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Av lagförarbetena till 2 § lagen (1985:206) om viten framgår att en adressat inte får vara fysiskt förhindrad att följa föreskrifterna i ett vitesföreläggande och att domstolen även bör beakta att adressaten har de ekonomiska resurserna att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 1984/85:96 s. 24 samt Lavin, Viteslagstiftningen – En kommentar, s. 53 f). I fall då olika kategorier adressater kan komma ifråga bör den myndighet som utfärdar föreläggandet utse den kategori som har den bästa faktiska och rättsliga möjligheten att följa ett föreläggande (Lavin s. 51).

Nämnden har inte haft något inflytande över innehållet i de avtal som Got Event tecknar med olika arrangörer. Nämnden kan inte heller styra över vilka arrangörer som Got Event tecknar avtal med inför varje evenemang på Ullevi. För att nämnden ska kunna bedriva tillsyn på ett effektivt sätt framstår det som rimligt att rikta

föreläggandet mot Got Event och inte mot de olika produktionsbolagen vid varje evenemang. Det kan noteras att Got Event inte heller har överklagat det ursprungliga föreläggandet.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen har Got Event i egenskap av verksamhetsutövare varit ansvarigt för att de i föreläggandet angivna bullervärdena innehållits. Vad Got Event anfört om innehållet i civilrättsliga avtal med arrangörer saknar i detta sammanhang rättsligt relevans. Got Event har uppgett att för det fall ljudnivåerna ligger nära gräns för överskridande enligt SOSFS 2005:7 vid de ljudmätningar som regelmässigt genomförs under evenemangen, meddelar arrangören detta. Got Event har vidare uppgett att bolaget inte haft direktkontakt med ljudteknikern under Madonnakonserten och därmed inte heller haft möjlighet att påverka ljudnivån.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening har det ålegat Got Event att organisera verksamheten och ställa krav på produktionsbolaget så att de i vitesföreläggandet angivna ljudnivåerna inte överskridits. Att Got Event inte haft direktkontakt med ljudteknikern under konserten innebär inte att bolaget inte haft faktiskt möjlighet att följa föreläggandet. Förutsättningarna för att följa föreläggandet är inte heller jämförbara med förhållandena i MÖD 2007:7.

Mark- och miljööverdomstolen finner därmed att de formella förutsättningarna för utdömande av vite i enlighet med vitesföreläggandet föreligger.

Har förbudet överträtts?

Det har enligt Mark- och miljööverdomstolens mening inte framkommit någonting i målet som medför att det av nämnden åberopade mätprotokollet inte ska ligga till grund för prövningen av om förbudet har överskridits. Av nämndens rapport framgår att det genomfördes två parallella mätningar under hela konserten samt att den maximala ljudnivån överskreds med två decibel vid ett tillfälle under konserten. Det är således fråga om ett tydligt överskridande av förbudet. Vad som framkommit genom den mätning som Got Event genomförde medför inte någon annan bedömning.

Föreligger särskilda skäl att jämka vitesbeloppet?

Av 9 § viteslagen framgår att vitet får jämkas om det föreligger särskilda skäl för det. Exempel på omständigheter som har ansetts kunna leda till en jämkning av förelagt vite har i praxis ansetts vara att förhållandena kan ha ändrats sedan myndigheten meddelade sitt föreläggande, att vitesbeloppet kan ha varit schablonmässigt bestämt utan hänsyn till den enskildes ekonomi eller omständigheterna i övrigt eller att adressatens underlåtenhet kan framstå som ursäktlig (prop. 1984/85:96 s.55f). Vitesbeloppets storlek bör vidare bestämmas med hänsyn till angelägenheten av att föreläggandets föreskrifter efterlevs.

Mark- och miljööverdomstolen delar nämndens bedömning att den risk för människors hälsa som det innebär om föreläggandet inte efterlevs motiverar vitesbeloppets storlek. Vitesbeloppets storlek bedöms även vara skäligt med hänsyn till bolagets ekonomiska situation och att en konsert på Ullevi omsätter mångmiljonbelopp. Inte heller i övrigt har det framkommit några sådana skäl som bör medföra jämkning av vitesbeloppet. Överklagandet ska därmed bifallas och mark- och miljödomstolens dom ändras.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-10-09

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättsråden Henrik Runeson, referent, och Vibeke Sylten samt tekniska rådet Mikael Schultz.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-01-08
meddelad i
Vänernsbor

Mål nr M 2760-12

SÖKANDE

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs Stad
Box 7012
402 31 Göteborg

MOTPART

Got Event AB

Ombud: Advokaterna K A och C R A

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 214969

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsbor	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs Stad (nämnden) förbjöd den 19 juli 2011, dnr 09037/11, Got Event AB (Got Event) vid vite om 500 000 kr att bedriva verksamhet där publiken utsätts för hörselskadliga ljudnivåer från evenemang på Ullevi. I beslutet angavs att de ljudnivåer som inte får överskridas redovisas i Socialstyrelsens allmänna råd om höga ljudnivåer, SOSFS 2005:7, uppmätta enligt SP INFO 2004:45, reviderad 2007.

Nämnden har yrkat att mark- och miljödomstolen förpliktar Got Event att betala det förelagda vitet och har i ansökan om utdömande av vite anfört i huvudsak följande. Nämnden utförde en ljudmätning den 4 juli 2012 på Ullevi under en konsert med Madonna och kunde då konstatera att ljudnivån ånyo överskred de nivåer som angetts i beslutet om förbud vid vite. Ljudnivån med avseende på $L_{A_{fmax}}$ överskreds med två decibel vid ett tillfälle under konserten. Nämndens mätutrustning är av typ 1 vilket innebär högst klassning med lägst osäkerhet. Trots detta har mätteknikern dragit av ca 5 (2,5 + 2,4) decibel från det uppmätta resultatet på grund av mätosäkerhet samt reflexer mot bland annat kroppshydda. Detta avdrag från mätresultatet följer SP-INFO 2004:45 i sin helhet. Nämnden anser att tinnitus på grund av ett ljudtrauma är en allvarlig permanent personskada. Att utsätta ett mycket stort antal människor för risken att drabbas av en sådan skada har bland annat motiverat vitets storlek. Nämnden har gett in ett mätprotokoll från ljudmätningen den 4 juli 2012.

Got Event har bestritt yrkandet om utdömande av vite och som grund för bestridandet anfört bl.a. följande. Got Event är inte att betrakta som verksamhetsutövare enligt miljöbalken (1998:808) och har inte heller haft faktisk och rättslig möjlighet att, enligt 2 § andra stycket lagen (1985:206) om viten (viteslagen), efterkomma föreläggandet. Nämndens beslut om förbud vid vite den 19 juli 2011 är således ställt till fel adressat. Talan om utdömande av vite ska därmed ogillas.

Got Event har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande.

Bakgrund

Got Event förhyr Ullevi av Hantverks- & Industrihus i Göteborg AB (Higab). Got Event anordnar inte musikevenemang på Ullevi på egen hand, utan vidareupplåter arenan till externa arrangörer. För varje evenemang tecknas avtal med arrangören.

Den 4 juli 2012 anordnades Madonnakonsert på Ullevi. Arrangör för konserten var Live Nation AB (Live Nation). Got Event och Live Nation har för detta ändamål tecknat avtal om förhyrning av Ullevi (Avtalet, bifogas yttrandet). Avtalet är ett standardavtal som Got Event använder vid upplåtelse av Ullevi för olika evenemang.

*Fråga om rätt adressat*Verksamhetsutövarbegreppet enligt miljöbalken

Miljöbalken saknar en uttrycklig definition av vad som avses med begreppet verksamhetsutövare. Frågan om verksamhetsutövarbegreppet har istället överlämnats till rättspraxis att avgöra. I praxis brukar verksamhetsutövarbegreppet översättas med ”den som faktiskt och rättsligt har möjlighet att vidta en åtgärd”. Vid bedömningen ska bortses från civilrättsliga avtal. Huruvida en part ska bedömas som verksamhetsutövare blir en bedömning från fall till fall.

Miljööverdomstolen diskuterade i ett avgörande från år 2005 verksamhetsutövarbegreppet (MÖD 2005:64). Frågan gällde vem som var att anse som utövare av den miljöfarliga verksamhet som bedrevs vid en återvinningsstation för olika typer av avfall. Bolaget SITA AB (SITA) hade i uppdrag av materialbolagens intresseorganisation Förpackningsinsamlingen att sköta och underhålla återvinningsstationerna. Miljööverdomstolen kom fram till att SITA innehade den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningarna och olägenheterna och därför borde betraktas som verksamhetsutövare. Av betydelse för bedömningen var a) att SITA hade till uppgift att iordningställa platsen och underhålla densamma, b) att SITA skulle svara för att erforderliga lov och tillstånd (t.ex. bygglov och

polistillstånd) fanns samt c) att SITA skulle ansvara för återställande av markytan när avtalet upphört. Hade verksamheten varit anmälningspliktig hade det vidare, enligt Miljööverdomstolen, ankommit på SITA att lämna in en anmälan till den kommunala nämnden. I målet framkom även att det inte är möjligt att som verksamhetsutövare flytta allt ansvar till någon annan genom att köpa en tjänst, istället för att anställa egen personal och köpa egen utrustning för att utföra samma arbetsmoment på platsen.

Got Event – ej verksamhetsutövare enligt miljöbalken

Avtalet

Vid bedömning av vem som ska anses vara verksamhetsutövare är civilrättsliga avtal inte avgörande. Detta innebär att man inte enbart genom att avtala om vem som ska anses vara verksamhetsutövare undslipper ansvar. Däremot är det, vid bedömning av vilken part som ska anses vara verksamhetsutövare, av betydelse hur ansvaret för olika åtgärder är fördelat parterna emellan. Avtalet får därmed en bevisverkan genom att det visar hur ansvaret har fördelats.

Av Avtalet, se vidare nedan, följer hur ansvaret för olika åtgärder är fördelat parterna emellan. Avtalet påvisar tydligt att det är Live Nation som innehaft den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter. Live Nation ska därför anses vara verksamhetsutövare enligt miljöbalken.

Av punkten 5.1 i Avtalet följer att Live Nation på egen bekostnad ska anskaffa samt för Got Event uppvisa sådana tillstånd som kan krävas för evenemanget. Vidare ska Live Nation ansvara för att alla allmänna bestämmelser, lagar, förordningar och rekommendationer som kan tillämpas på evenemanget följs. Live Nation ansvarar även för att artisten upplyses rörande tillåtna ljudnivåer. Om myndighet begär vite eller liknande vid överträdelse ska Live Nation stå dessa kostnader. Det är vidare Live Nation som iordningställer arenan såväl före som efter evenemanget.

Av punkten 6 i Avtalet följer att Live Nation ansvarar för att produktionsledare och konsertansvarig person närvarar vid uppbyggnad, genomförande och avveckling av evenemanget. Konsertansvarig person och produktionsledare är således anställd av Live Nation. Av Avtalet följer även att Got Event tillhandahåller i planering och genomförande evenemangstekniker, fastighetstekniker och för Got Event ansvarig evenemangsledare. Got Event ställer alltså arenan till förfogande, men det är Live Nation som har fullständigt ansvar för evenemanget.

Got Event har haft i uppdrag att sälja biljetter till konserten. Av punkten 9.1 i Avtalet följer dock att intäkterna fortlöpande, efter viss försäljningsprovision, ska utbetalats till Live Nation. Det är således Live Nation som erhållit intäkter för sålda biljetter.

Av punkten 11 i Avtalet följer att Live Nation bl.a. ansvarar för bedömningar av de effekter fyrverkeriet har på omgivningen (t.ex. besökare, personal, gräsmatta) samt för införskaffande av erforderliga tillstånd (polis, räddningstjänst).

Med beaktande av vad som följer av Avtalet kan sammantaget konstateras att Live Nation är den part som haft en självständig och faktisk beslutanderätt över evenemanget. Det är vidare Live Nation som haft den faktiska och rättsliga möjligheten att kontrollera och vidta åtgärder mot störningar. Got Event har inte haft denna kontroll- eller åtgärds-möjlighet och är således inte att betrakta som verksamhetsutövare i miljöbalkens mening. Så som angetts ovan är Avtalet ett standardavtal som Got Event brukar teckna med arrangörer för olika konsertarrangemang på Ullevi. Ansvar mellan Got Event och extern arrangör är alltid fördelat på så sätt att Got Event inte är att betrakta som verksamhetsutövare enligt miljöbalken. För det fall mark- och miljödomstolen skulle komma fram till att Got Event är att bedöma som verksamhetsutövare och därmed rätt adressat för föreläggandet kommer detta naturligtvis att medföra enorma konsekvenser för Göteborg som evenemangsstad då Got Event ska ses som verksamhetsutövare för varje evenemang som hålls på arenor i Göteborgs stad.

Kontroll av ljudnivån

Got Event genomför ljudmätningar vid de konserter som hålls på Ullevi. Mätningarna genomförs av en mättekniker på Park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad. Got Event lät även genomföra ljudmätningar vid Madonnakonserten (mätprotokollet bifogas yttrandet).

Anledningen till att Got Event genomför ljudmätningar är att Got Event vill få vetskap om gällande ljudnivåer innehålls och om arrangören, i detta fall Live Nation, därmed sköter sina åtaganden. Vidare är det viktigt att Got Event håller sig informerad om ljudnivån för att kunna hantera och bemöta eventuella klagomål från närboende. Eftersom de närboende oftast inte vet vilken arrangör som är ansvarig för evenemanget är det oftast Got Event som får ta emot eventuella synpunkter och klagomål.

Om Got Event finner att ljudnivåerna ligger nära gräns för överskridande enligt SOSFS 2005:7 meddelar Got Event arrangören detta som i sin tur har ansvar för att ljudnivån åtgärdas genom ljudteknikerns försorg. Got Event har således inte på något sätt möjlighet att påverka ljudnivån, utan kan enbart meddela Live Nation om bullergränsen är nära att överskridas. Den faktiska kontrollen av ljudvolymen innehas av ljudteknikern som endast har direktkontakt med Live Nation och produktionsbolaget. Ljudteknikern är alltså inte anlita av Got Event. Det bör i sammanhanget även nämnas att av SITA-fallet följer att man inte ska kunna flytta allt ansvar till någon annan genom att köpa en tjänst, istället för att anställa egen personal och köpa egen utrustning för att utföra samma arbetsmoment på platsen. Enbart företeelsen att Got Event genomfört ljudmätningar vid Madonnakonserten fråntar således inte Live Nation ansvar. Live Nation kunde genomfört mätningarna på egen hand. Det är Live Nation som är att betrakta som verksamhetsutövare. Got Event har därmed blivit felaktigt utsedd till adressat i föreläggandet och nämndens yrkande om utdömande av vite ska därmed ogillas.

Krav för utdömande av vite enligt viteslagen

I mål om utdömning av vite ankommer det på domstolen att göra en laglighetsprövning, däribland att pröva om vitesföreläggandet uppfyller kraven i 2 § viteslagen (prop. 1984/85:96 s. 56).

Av 2 § andra stycket viteslagen följer att vite inte får föreläggas om den det riktas mot kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Adressaten måste ha erforderlig faktisk rådighet över egendomen som avses med föreläggandet liksom naturligtvis även en rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet. Myndigheten bör, när olika kategorier av adressater kan komma ifråga, utse den kategori som får anses ha den bästa faktiska och rättsliga möjligheten att efterkomma föreläggandet. Saknar adressaten möjlighet att följa föreläggandet kan vitet av naturliga skäl inte dömas ut.

I ett avgörande från Miljööverdomstolen (MÖD 2007:7) ansågs en fastighetsägare inte ha faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet om att hålla ljudnivåer från musik på fastigheten under ett visst gränsvärde. Anledningen var att störningarna orsakats av hans hyresgäster. Detta rättsfall kan jämföras med förevarande situation. Med hänsyn till att Got Event varken haft rådighet över ljudanläggningen, direktkontakt med ljudteknikern eller ansvar för ljudnivån eller andra åtgärder kopplade till evenemanget, har Got Event inte haft någon faktisk eller rättslig möjlighet att påverka bullernivån på Madonnakonserten, varför vitesbeloppet ej ska utdömas.

Nämnden har vidhållit ansökan och till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande.

Fråga om rätt adressat

Frågan om vem som är att anse som verksamhetsutövare enligt miljöbalken kan i vissa fall vara komplicerad att avgöra. Koncessionsnämnden för miljöskydd har i sin tidigare verksamhet gjort den bedömningen att det är den som har den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta en åtgärd med bortseende från civilrättsliga avtal mellan inblandade parter som är att betrakta som verksamhetsutövare. I

kommentaren till miljöbalken, Bertil Bengtsson m.fl. s. 9:7, anges att viss vägledning kan hämtas från den s.k. Sevesolagen, lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. I Sevesolagen definieras verksamhetsutövare som varje fysisk eller juridisk person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift. Bestämmelsen ger uttryck för att den som är överordnat ansvarig för en verksamhet också, vid sidan av den som faktiskt driver verksamheten, är att betrakta som verksamhetsutövare och därmed kan ges ett offentligt ansvar för miljöskyddsåtgärder.

Got Event är stadens arenabolag och driver bland annat Ulleviarenan. På bolagets hemsida anges att bolaget värvar och genomför tillsammans med arrangörer förstklassiga evenemang på Ullevi. Vidare anges att Got Events affärsidé är att erbjuda förstklassiga upplevelser, trygghet och hög servicenivå i moderna stora arenor. Got Event ska bidra till att Göteborg blir en attraktiv stad att bo, verka och vistas i. I årsrapporten för 2011 anges att Got Event ansvarar för drift och produktion av evenemang. Got Events verksamhet är således inte begränsad till att enbart hyra ut arenan till externa arrangörer för olika evenemang. Bolaget har en mer aktiv roll i evenemangsverksamheten och har ett direkt inflytande över verksamheten.

Nämnden bedömer att Got Event har minst lika stora faktiska och rättsliga möjligheter som produktionsbolagen att påverka genomförandet av evenemangen och att ingripa vid risk för otillåtet höga ljudnivåer. Got Event för en dialog med produktionsbolagen inför varje evenemang. Got Event har egna ljudkontrollanter som mäter ljudnivån under konserterna och har också möjlighet att ställa krav på att produktionsbolagen i sin tur har bra kontroll. Nämnden anser att såväl Got Event som den enskilde arrangören som hyr arenan har ett ansvar för att verksamheten bedrivs i enlighet med miljöbalkens bestämmelser så att olägenhet för människors hälsa inte uppkommer.

Överordnat ansvarig för verksamheten är dock Got Event. Got Event genomför fler än 200 evenemang varje år på Ullevi, Scandinavium och Gamla Ullevi. Drygt en miljon människor besöker årligen någon av arenorna. Bolaget omsätter 120 miljoner kronor. Bedriver man en sådan omfattande verksamhet är det inte rimligt att man ska kunna frånhända sig sitt ansvar genom att lägga över det på medarrangörerna. Detta ansvar kan inte heller avtalas bort. Det avtal som Got Event upprättar med produktionsbolagen inför varje evenemang är naturligtvis en civilrättslig nödvändighet där parterna reglerar ansvaret sinsemellan. Nämnden anser inte att det på något vis påverkar Got Events ställning som verksamhetsutövare enligt miljöbalken.

I 26 kap. 1 § miljöbalken anges att tillsynen ska säkerställa syftet med balken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Detta följer av portalparagrafen i 1 kap. 1 §. För att kunna bedriva en effektiv tillsyn så att besökarna vid stora evenemang tillförsäkras en god och hälsosam miljö och inte behöver riskera sin hälsa är det ingen framkomlig väg för tillsynsmyndigheten att förelägga produktionsbolagen. På Ullevi anordnas många evenemang i samarbete med många olika produktionsbolag. Om olägenhet med höga ljudvolymmer återkommer är det inte särskilt framgångsrikt att förelägga en viss arrangör som endast hyrt arenan för ett enstaka tillfälle. Miljö- och klimatnämnden har utifrån dessa omständigheter ansett att Got Event genom sin övergripande roll som evenemangsarrangör och som ansvarig för arenorna är den verksamhetsutövare som har bästa möjlighet att se till att besökarna får en långsiktigt hållbar hälsosam miljö. Om nämnden i stället skulle bedriva tillsynen mot var och en av ett stort antal produktionsbolag kan inte detta garanteras.

Om verksamheten hade varit anmälnings- eller tillståndspliktig hade det med största sannolikhet varit arenabolaget Got Event som varit skyldigt att göra en anmälan eller söka tillstånd.

Got Event har i sitt yttrande refererat till MÖD 2005:64 utan att närmare utveckla

vilka omständigheter i Mark- och miljööverdomstolens dom som skulle tala mot att Got Event kan anses vara verksamhetsutövare. Nämnden anser att rättsfallet inte ger stöd för bolagets uppfattning att man inte är att anse som verksamhetsutövare. Omständigheterna och förhållandet mellan parterna i rättsfallet kan inte likställas med situationen i detta ärende.

Nämnden vill erinra om att bolaget inte har överklagat vitesföreläggandet. Dessutom har nämnden och Got Event under årens lopp kontinuerligt fört diskussioner om evenemangens genomförande m.m.

Krav för utdömande av vite enligt viteslagen

Nämnden anser att avgörandet MÖD 2007:7 som Got Event hänvisar till inte är relevant i detta ärende. I det åberopade rättsfallet ansåg Miljööverdomstolen att fastighetsägaren inte hade faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet om att innehålla vissa ljudnivåer eftersom störningarna orsakades av hans hyresgäster. Nämnden ifrågasätter starkt bolagets argumentation om vem man i stället anser är ansvarig. Om man hårdrar bolagets resonemang om vem som orsakar störningarna skulle detta innebära att musikerna/Madonna eller ljudteknikern på plats skulle vara adressat. Som anförts ovan är det nämndens uppfattning att Got Event har faktisk och rättslig möjlighet att rätta sig efter vitesföreläggandet. För att inte bryta mot vitesföreläggandet måste Got Event ingripa redan vid risk för ett överskridande av förelagda ljudnivåer. Orsaken till att bolaget inte har ingripit är inte bristande rådighet utan att man anser att det inte förekommit något överskridande. Och om så ändå är fallet menar bolaget att det endast har inneburit ”en obefintlig risk för påverkan” på människors hälsa.

Got Event har vidhållit sitt bestridande och tillagt bl.a. följande.

Fråga om rätt adressat

Nämnden har hänvisat till förarbetena till Sevesolagen, vari verksamhetsutövar-

begreppet enligt Sevesolagstiftningen definieras. Det är riktigt att denna definition av verksamhetsutövarbegreppet varit vägledande vid bedömning av vilken part som ska anses vara verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Genom det s.k. SITA-fallet (MÖD 2005:64) har dock verksamhetsutövarbegreppet fått en tydligare definition. Det är Got Events uppfattning att denna tolkning ska ges företräde. Att så är fallet stöds även av SITA-fallet där Miljööverdomstolen konstaterar följande.

”Naturvårdsverket har som sin uppfattning fört fram att en utgångspunkt bör vara att det är uppdragsgivaren ensam som är verksamhetsutövare. Miljööverdomstolen kan hålla med om att detta kan vara en utgångspunkt, men förhållandena kan variera avsevärt från fall till fall varför denna utgångspunkt har en begränsad räckvidd.”

Det förhållande att SITA har ett uppdrag från fem materialbolag som agerar på en nationell marknad påverkade inte heller bedömningen att SITA ska anses vara verksamhetsutövare. Det var SITA som hade den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter.

Got Event har anlitat Live Nation att genomföra Madonnakonserten på Ullevi. Så som tidigare nämnts finns flera likheter mellan SITA-fallet och förevarande fall i fråga om hur ansvaret parterna emellan är fördelat. Genom att det är Live Nation som innehar det faktiska och rättsliga inflytandet över verksamheten är det även Live Nation som ska betraktas utgöra verksamhetsutövare med det ansvar som är kopplat därtill.

Oavsett vilken definition av verksamhetsutövarbegreppet som ska äga företräde (Sevesolagen eller SITA-fallet) kan i vart fall konstateras att Got Event inte innehar det direkta inflytandet över verksamheten som påstås. Förutom att Got Event upplåter arenan och sköter den allmänna driften har Got Event, vilket även tidigare nämnts, inte något inflytande över evenemanget som sådant. Ansvaret för evenemanget sköts av produktionsbolaget och artisten, i detta fall Live Nation och Madonna. Även om Got Event naturligtvis reglerar gällande ljudnivåer i avtal med produktionsbolagen har Got Event alltså inte möjlighet att därefter tillse att ljudnivåerna innehålls. Got Event är inte den som sköter ljudanläggningen och som de facto kan ”dra ur pluggen” om ljudet överskrider gällande nivåer.

Nämnden har anfört att det inte kan vara rimligt att Got Event som bedriver en omfattande verksamhet ska kunna frånhända sig sitt ansvar på medarrangörerna. Det är Got Events uppfattning att bolaget inte frånhänder sig något ansvar då ansvaret från början vad gäller innehållande av ljudnivåer ligger på produktionsbolaget. Det är vidare orimligt att förlägga ansvar för ljudnivån på en part som överhuvudtaget inte har möjlighet att vidta åtgärder för att tillse att ljudnivån innehålls. Vad gäller avtalet mellan Got Event och Live Nation vidhåller Got Event att detta får betydelse vid bedömning av vilken av parterna som ska anses vara verksamhetsutövare. Avtalet påvisar hur ansvaret är fördelat och har en direkt bevisverkan i denna del.

Så som det får förstås är nämnden av uppfattningen att det inte är möjligt att bedriva en fullgod tillsyn om varje enskilt produktionsbolag ska anses utgöra verksamhetsutövare. Got Event vill här påpeka att skäl för att underlätta tillsynen inte ska påverka bedömningen vilken av parterna som ska anses vara verksamhetsutövare. Oavsett hur framgångsrikt det är att förelägga ett produktionsbolag är det den part som anses vara verksamhetsutövare som ska hållas ansvarig.

Nämnden har påstått att Got Event inte närmare utvecklat vilka omständigheter i SITA-fallet som talar mot att Got Event ska anses vara verksamhetsutövare. Got Event hänvisar till vad bolaget anfört tidigare i denna del. I SITA-fallet konstaterar Miljööverdomstolen att SITA var verksamhetsutövare på grund av följande omständigheter.

- (i) SITA hade till uppgift att iordningställa platsen och underhålla densamma.
- (ii) SITA skulle svara för att erforderliga lov och tillstånd fanns för verksamheten.
- (iii) SITA skulle ansvara för återställande av markytan när avtalet upphört.

- (iv) Hade verksamheten varit anmälningspliktig hade SITA haft i uppgift att lämna in en sådan anmälan.

I förevarande fall kan konstateras att Live Nation, på samma sätt som SITA, innehar ansvaret för tillstånd m.m. kopplade till verksamheten. Som exempel kan nämnas följande.

- (i) Live Nation ansvarar för produktionsledare och konsertansvarig person som närvarar vid uppbyggnad, genomförande och avveckling av evenemanget.
- (ii) Live Nation ska på egen bekostnad anskaffa samt för Got Event uppvisa sådana tillstånd som krävs för arrangemanget.
- (iii) Live Nation ska ansvara för att alla allmänna bestämmelser, lagar, förordningar och rekommendationer som kan tillämpas på evenemanget följs. Häri inbegrips enligt Got Events mening även innehållande av gällande ljudnivåer.
- (iv) Live Nation ska ansvara för att artisten upplyses rörande gällande ljudnivåer. Om myndighet begär vite eller liknande vid överträdelse ska Live Nation stå dessa kostnader.
- (v) Live Nation har ansvar för bedömning av de effekter fyrverkeriet har på omgivningen (t.ex. besökare, personal, gräsmatta) samt för införskaffande av erforderliga tillstånd.

Krav för utdömande av vite enligt viteslagen

Nämnden har anfört att avgörandet MÖD 2007:7 inte är relevant. Det kan dock konstateras att nämnden inte anfört några skäl till stöd härför. Det är Got Events uppfattning att avgörandet är högst relevant. Förhållandet mellan fastighetsägare

och hyresgäst kan likställas med det förhållande att Got Event upplåter arenan till Live Nation. Got Event vidhåller att Got Event inte är rätt adressat samt att bolaget på grund av bristande rådighet inte heller kunnat vidta några åtgärder.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen prövar först om Got Event ska anses ha bedrivit den aktuella miljöfarliga verksamheten (Madonnakonserten) och således är att betrakta som verksamhetsutövare i miljöbalkens mening, och därmed ansvarigt för att förhindra att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa. Om mark- och miljödomstolen finner att Got Event är att betrakta som verksamhetsutövare ska domstolen även pröva om bolaget har haft faktisk och rättslig möjlighet att följa det aktuella vitesförbudet, 2 § andra stycket viteslagen.

Miljöbalken innehåller ingen definition av begreppet verksamhetsutövare. I Koncessionsnämndens för miljöskydd praxis har den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta en åtgärd med bortseende från eventuella civilrättsliga avtal betraktats som verksamhetsutövare. Miljööverdomstolen har, åtminstone i huvudsak (se vidare angående betydelsen av förekommande avtal nedan), anslutit till denna praxis bl.a. genom det av parterna refererade rättsfallet MÖD 2005:64 om tillsynsavgift. Miljööverdomstolen uttalade i domskälen att det beträffande verksamhetsutövarbegreppet i praxis har hänvisats till den s.k. Sevesolagen som får sägas ge uttryck för att den som är överordnat ansvarig för en verksamhet också, vid sidan av den som faktiskt driver verksamheten, är att betrakta som verksamhetsutövare och därmed kan ges ett offentlighetsrättsligt ansvar för miljöskyddsåtgärder. Miljööverdomstolen uttalade vidare att en utgångspunkt kan vara att det är uppdragsgivaren ensam som är verksamhetsutövare men att förhållandena kan variera avsevärt från fall till fall varför denna utgångspunkt har en begränsad räckvidd. Efter en redogörelse för det avtal som förelåg mellan de inblandade parterna konstaterade Miljööverdomstolen att det bolag som ålagts att betala tillsynsavgift hade en sådan ställning att det både hade den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter och att bolaget därför var att betrakta som verksamhetsutövare. Det förhållandet att bolaget

hade ett uppdrag från fem andra bolag som agerade på en nationell marknad ansågs inte påverka bedömningen. Det bör dock observeras att frågan om uppdragsgivarna kunde anses ha ett miljörättsligt ansvar vid sidan av det bolag som påförts tillsynsavgift inte var uppe till prövning i det fallet. Mot bakgrund av ovanstående synes betydelsen av civilrättsliga avtal för bedömningen av vem som ska betraktas som verksamhetsutövare något oklar. Det kan dock enligt mark- och miljödomstolens mening numera, efter Miljööverdomstolens uttalanden i SITA-fallet, konstateras att förekommande avtal mellan inblandade parter kan ha viss betydelse för denna bedömning.

I detta mål har framkommit följande angående organisationen kring de evenemang som hålls på Ullevi i allmänhet och särskilt Madonnakonserten den 4 juli 2012.

Got Event hyr Ullevi av Higab. Got Event anordnar inte musikevenemang på Ullevi på egen hand, utan vidareupplåter arenan till externa arrangörer. För varje evenemang tecknas avtal med arrangören. Arrangör för konserten med Madonna var Live Nation. Got Event och Live Nation tecknade för detta ändamål ett hyresavtal. Avtalet är ett standardavtal som Got Event använder vid upplåtelse av Ullevi för olika evenemang. Av avtalet framgår bl.a. följande. Got Event ska iordningställa arenan enligt gällande praxis. Live Nation ska på egen bekostnad anskaffa och för Got Event uppvisa sådana tillstånd som kan krävas för evenemanget, ansvara för att alla allmänna bestämmelser, lagar, förordningar och rekommendationer som kan tillämpas på evenemanget följs samt upplysa artisten om reglerna rörande tillåtna ljudnivåer och stå för eventuella kostnader för vite eller liknande vid överträdelser. Parterna ska i största möjliga mån sträva efter gemensamma lösningar för optimal planering och genomförande av evenemanget. Live Nation ansvarar för att produktionsledare och konsertansvarig person närvarar vid uppbyggnad, genomförande och avveckling av evenemanget. Got Event tillhandahåller i planering och genomförande evenemangstekniker, fastighetstekniker och för Got Event ansvarig evenemangsledare. Det åvilar Live Nation att samordna och bekosta allt tekniskt arbete på och ikring scenen. Got Event ska efter fastställda direktiv från Live Nation ansvara för inläggning och försäljning av evenemanget i befintligt biljettsystem. Det

åvilar Live Nation att besluta i vilken omfattning biljetterna ska säljas/distribueras via övriga återförsäljare än Got Events biljettkassor, internet etc. Got Event ska distribuera biljetter för försäljning utanför Scandinavium samt ombesörja försäljning av biljetter i Scandinaviums biljettkassor. Got Event ska till Live Nation kontinuerligt redovisa statistik över biljettförsäljningen och fortlöpande utbetala inkomna biljettintäkter till Live Nation. Serviceavgift läggs på biljettens pris mot kund och tillfaller Got Event. Om pyrotekniska effekter ska användas ansvarar Live Nation för bl.a. riskanalys med dokumentation, bedömningar av effekter som fyrverkeriet har på omgivningen (t.ex. besökare, personal, gräsmatta) och erforderliga tillstånd (polis, räddningstjänst). Dessa uppgifter ska vara Got Event tillhanda senast 14 dagar före evenemanget så att Got Event kan ge sitt godkännande eller begränsa innehållet i god tid före evenemanget. Live Nation ska hålla Got Event skadeslöst för alla anspråk som kan riktas mot Got Event av tredje man i samband med evenemanget eller som en följd därav, med undantag av de fall som är orsakade av Got Events oaktsamhet eller ansvarslöshet. Live Nation ansvarar vidare enligt avtalet för att författningar, lagar, föreskrifter, myndighetsbeslut, bestämmelser och rekommendationer som kan vara tillämpliga på evenemanget följs.

Got Event har även uppgett att bolaget lät genomföra ljudmätningar vid Madonnakonserten liksom vid alla konserter som hålls på Ullevi. Om Got Event finner att ljudnivåerna är nära att överskrida gränsvärdena enligt SOSFS 2005:7 meddelar Got Event arrangören detta som i sin tur ansvarar för att ljudnivån åtgärdas genom ljudteknikerns försorg. Ljudteknikern har endast direktkontakt med Live Nation och produktionsbolaget och är inte anlitad av Got Event.

Mot bakgrund av vad som sålunda framkommit om förhållandena kring den aktuella Madonnakonserten bedömer mark- och miljödomstolen att Got Event haft en sådan ställning i samband med konserten att bolaget, vid sidan av Live Nation, varit att betrakta som verksamhetsutövare.

I egenskap av verksamhetsutövare har Got Event varit ansvarigt för att förhindra att

den aktuella konserten skulle medföra skador eller olägenheter för människors hälsa. Got Event har också vidtagit ett antal åtgärder för att motverka sådana följder. Got Event har i avtalet med det bolag som arrangerade konserten, Live Nation, bl.a. ålagt Live Nation att följa på evenemanget tillämpliga lagar, föreskrifter och myndighetsbeslut samt upplysa artisten om reglerna rörande tillåtna ljudnivåer. Got Event har även låtit utföra ljudnivåmätningar under konserten. Såvitt mark- och miljödomstolen kan bedöma utifrån det som framkommit i målet har Got Event dock inte haft möjlighet att åtgärda ett eventuellt konstaterat överskridande av tillåtna ljudnivåer under pågående konsert eftersom bolaget inte haft kontroll över ljudanläggningen och inte heller stått i direkt kontakt med ljudteknikern (jfr Växjö tingsrätts, miljödomstolen, dom den 16 mars 2010 i mål nr M 2822-09, som fastställts av Mark- och miljööverdomstolen den 19 maj 2011 i mål nr M 3314-10, samt MÖD 2007:7). Mot ovanstående bakgrund finner mark- och miljödomstolen att Got Event inte har haft den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta de åtgärder som krävts för att följa det i målet aktuella vitesförbudet såsom detta formulerats. Nämndens ansökan om utdömande av vite ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (DV 426)

Överklagande senast den 29 januari 2013

Gunnar Bergelin

I mark- och miljödomstolens avgörande har deltagit rådmannen Gunnar Bergelin. Föredragande har varit tingsnotarien Anna Frändberg.